

Paus promoot kritisch denken

Franciscus verzet zich in openhartig gesprek met jezuiten tegen klerikale Kerk

- ▶ Paus blijft bakens verzetten
- ▶ Priesters smoorden te vaak het leiderschap van leken
- ▶ Vindt dat het ontbreekt aan grote politici die zich aan idealen wijden

Erik DE SMET

Op 17 december werd paus Franciscus tachtig, maar hij blijft bakens verzetten. Volgens het Amerikaanse weekblad *Time* is hij een van de „titanen van deze tijd” en zonder meer een van de meest invloedrijke leiders van het moment. Tegenover zijn medebroeders-jezuiten, verzameld voor hun 36ste algemene congregatie, liet hij eind oktober in een vrijmoedige dialoog onverstoord in zijn kaarten kijken. Daarbij vielen vooral zijn relativering van het Petrusambt en zijn afkeer van regeltjes op. Achteraf excupeerde hij zich zelfs voor het feit dat hij zo vrij sprak.

Zo gaf de paus uitleg bij zijn visie op moraal, die ook de grondlaag vormt van zijn apostolische exhortatie *Amoris laetitia*. Daarin wordt een opening gemaakt voor de herintegratie van hertrouwde echtgescheidenen en zegt paus Franciscus voorstander te zijn van een moraal gebaseerd op ‘onderscheiding’ van welke stappen een mens moet doen in een uiterst complexe wereld. Eenvoudiger gezegd: de paus wil dat we zelf leren nadenken in plaats van simpelweg regeltjes te volgen.

Jorge Bergoglio is dan ook als paus vooral te begrijpen vanuit zijn achtergrond als jezuiet, een

man van het kritisch denken dus, maar ook vanuit de spiritualiteit van Ignatius, de stichter van de jezuiten. „We lopen het risico gewend te raken aan ‘zwart-witdenken’, aan het ons afvragen wat toegestaan is”, zei de paus tot zijn confraters. Daarbij wees hij erop dat in onze tijd de moraaltheologie veel vooruitgang boekte omdat het dagelijkse leven nu eenmaal vele nuances kent.

De Argentijn haalde opmerkelijk uit naar een nieuwe strengheid, die blijkbaar op enkele plaatsen in de wereldkerk wordt beleefd. „Tegenwoordig is in een aantal seminaries een strengheid ingevoerd die ver verwijderd is van een onderscheiding met betrekking tot situaties. En dat is gevaarlijk”, zei de paus, die daarbij de priesteropleiding die hij zelf kreeg bestempelde als „beperkt en decadent”, omdat ze te veel was gebaseerd op blinde regeltjes.

Opmerkelijk scherp is Franciscus’ kritiek op het klerikalisme, het idee dat de geestelijkheid een wereld op zich vormt met eigen waarheden die desnoods van bovenaf moeten worden opgelegd. „Klerikalisme is een van de meest ernstige ziekten waaraan de Kerk lijdt, want het neemt afstand van de armoede”, klomk het ongezouten uit de mond van de bisschop van Rome. „Klerikalisme is een van de vormen van de rijkdom waaraan we het meest lijden in de Kerk van vandaag, althans in sommige delen van de Kerk.”

In het bijzonder vindt Franciscus dat de Kerk zich ervoor moet hoeden talentrijke leken te klerikaliseren. Klerikalisme laat de groei van leken niet toe, en dus ook niet de groei van de kracht van het doopsel. Priesters smoor-

den al te vaak het leiderschap van leken in de kiem. Leken mogen integendeel ook groeien in geestelijke leiding, dat geen klerikaal charisma mag blijven.

Zijn visie op leiderschap trekt hij ook open naar de politiek. De paus vindt dat „de grote politiek”, gebaseerd op idealen, „in toenemende mate is gereduceerd tot kleine politiek”. Hij ziet de politiek dan ook „als de kunst om te bouwen aan de eenheid van alle volken”, en wel met „alle diversiteit die er is”.

„Klerikalisme is een van de meest ernstige ziekten waaraan de Kerk lijdt”

Paus Franciscus is streng voor de huidige toestand: „Het ontbreekt landen aan de grote politici die in staat waren om zich ernstig te wijden aan hun idealen en die niet bang waren voor dialoog of strijd, maar die voortgingen met de intelligentie en het charisma die specifiek zijn voor de politiek. Politiek is een van de hoogste vormen van liefdadigheid.” Daarbij beschouwt hij polarisatie als een hindernis en overleg als een troef.

Zijn eigen encycliek *Laudato si’* kan mogelijk de weg wijzen. Zelf ziet hij die alvast niet als een ‘groene’ encycliek, maar als een sociaal document dat ons confronteert met mensen die in de rand worden geschoven door de gevolgen van de ecologische crisis. „Een van de gevaren van pauselijke geschriften is dat ze wat enthousiasme opwekken, maar nadien worden vergeten.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Geloven in jongeren

„Als je jongeren verantwoordelijkheid geeft en in hen gelooft, gebeuren prachtige dingen.” Wijze woorden in onze *Klapstoel* deze week (zie bladzijde 7), van Wilfried Wambeke. Hij wordt de nieuwe provinciaal van de salesianen in Vlaanderen en Nederland. Zijn vertrouwen in jonge mensen is geen toeval. De salesianen werden gesticht door Don Bosco, een heilige die van kansen voor jongeren zijn levenswerk maakte.

Vandaag groeien de meeste van onze jongeren niet meer op in de uitzichtloze armoede die zo tekenend was voor het negentiende-eeuwse Turijn van Don Bosco. Veel jongeren wonen in een welvarend gezin, genieten gedegen onderwijs, beschikken over een waaier aan kansen. We boekten als samenleving veel vooruitgang en daar zouden we ons wat vaker bewust van moeten zijn.

Niettemin heeft iedere generatie haar eigen zorgen en dat is voor onze jongeren anno 2017 niet anders. Ze tobben over hun eigen toekomst en die van onze planeet of ze lijden onder de druk die uitgaat van schoolprestaties en allerhande verwachtingen. Ze leven vaker in de complexiteit van nieuw samengestelde gezinnen, soms na een pijnlijke echtscheiding. Gelukkig hebben de meeste jongeren een goede relatie met hun ouders en dromen ze ervan ooit zelf een gezin te stichten.

Vriendschap koesteren ze als een cruciale waarde en daar kunnen we hen alleen maar volmondig gelijk in geven. Sommige jongeren gaan helaas gebukt onder een gebrek aan vriendschap, of erger nog, zijn slachtoffer van pestgedrag. De groepsdruk onder jongeren is beslist niet te onderschatten. Jong zijn zal nooit makkelijk zijn, voor geen enkele generatie.

Wilfried Wambeke merkt terecht op dat jongeren die op zoek zijn naar meer, vaak geen antwoord vinden. De Kerk heeft alvast alle moeite van de wereld om jonge mensen te bereiken. Uit een onderzoek (uit 2013) van het Jeugd Onderzoeks Platform van de Vlaamse overheid bleek nochtans dat nog steeds 46 procent van de 14- tot 25-jarigen zich identificeert met het christendom. Iets meer dan zeven procent van de jongeren is moslim, 9,6 procent is vrijzinnig. De rest, zowat een derde, is ongelovig of onverschillig. De christenen zijn dus nog steeds veruit de grootste groep, ondanks de achteruitgang.

Slechts 1,6 procent van de jongeren gaat echter regelmatig naar de kerk. Ongeveer een kwart is wel gelovig katholiek, maar gaat niet naar de kerk. Goed twintig procent bestaat uit twijfelende christenen. De kloof tussen christelijk en kerkelijk is dus gigantisch.

Onder gelovigen hoor je wel eens het verwijt dat jongeren de weg naar de kerk niet meer kennen. Misschien kunnen we die stelling beter omdraaien. Vinden wij als kerkgemeenschap nog wel de weg naar de jongeren? We waren in het roomse Vlaanderen van weleer zo lang gewend dat de kerkelijkheid werd doorgegeven via het onderwijs, de parochie en de christelijke zuil, dat we als individuele gelovigen nooit veel inspanningen leerden leveren. Het werd allemaal netjes voor ons geregeld. De oude structuren verbrokkelden echter en nu staan we erop te kijken, zonder te weten wat we moeten doen.

Nu hoeven we er natuurlijk niet per se een doelstelling van te maken om jongeren massaal terug naar de zondagsmis te jagen. Hen evenwel de kans bieden om de Kerk te leren kennen en hun geloof te verdiepen, dat is toch geen overdreven ambitie. Om dat te doen, zullen we hun taal moeten leren spreken, hun levenshouding doorgronden, hun interesses en dromen ontdekken en waarderen. Wij moeten naar hen stappen, niet wachten tot het omgekeerde gebeurt.

Precies daarom zijn de woorden van Wilfried Wambeke zo mooi. Hij verwacht niet van de jongeren dat ze in zijn verhaal geloven. Hij begint met eerst zelf in de jongeren te geloven. 99

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Ongebruikelijk onverbloemd spreekt paus Franciscus zijn confraters-jezuiten toe. © Societas Jesu